

5.

D. D.
DISSERTATIO ACADEMICA
SISTENS
**HORTUM
ACADEMIÆ
ABOENSIS.**

Cujus
PARTEM TERTIAM,
VENIA AMPLISSIMÆ FACULTATIS PHILOSOPHICÆ
IN REGIA ACADEMIA ABOËNSI,
PUBLICO EXAMINI SUBMITTUNT

JOH. FREDR. WALLENIUS,

Phil. & Med. Doctor, Asstesfor R. Coll. Med. Hon. Fac.
Med. Adj. Ord. & Demonstrator Botanices, Regg. Societt.
Patriot. Holm. Oecon. Fenn. & Oecon. Wermel. Mem-
brum, illiusque Secretarius primarius,

ET

JOSEPHUS IKALÉN,

Tavastensis.

In Auditorio Majori die V. Decembris MDCCCIV.
H. A. M. S.

ABOÆ

Impressa apud Reg. Acad. Typ. J. C. FRENCKELL.

THESES RESPONDENTIS.

Thes. I.

Cuivis ætati sua peculiaris fuit cogitandi ratio, suæ opiniones, suæque præjudicia. Nostrium ævum de amplissima in cogitando libertate, multisque discussis in foro eruditorum præjudiciis et hypothesebus (quibus tamen anne totidem fere successerint novæ, haud facile dixerim), merito gloriatur.

Thes. II.

Historia gentium politica plerumque exponit infirmitatem atque miseriam hominum; Historia autem Litterarum et artium testimonia ut plurimum exhibet roboris atque dignitatis humanæ.

Thes. III.

Severam et austeram gravitatem, quæ omnes abnuat oblectationes, a juvene postulare idem esset, ac fructum ex arbore, decussis ejus floribus carpere velle. *Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.*

Thes. IV.

Privatorum hominum laudes totis gentibus atque civitatibus illustrandis haud raro inservisse, non uno loco testatur Historia.

Thes. V.

In profundo demersa est veritas et abstrusa puteo. Ita, post Democritum, Cicero; quò significaret, illam multo et assidue repetito labore pervestigandam esse cuivis, qui vana veri specie deludi noluerit.

Thes. VI.

Instructissimas quidem, ut tum erant tempora, et ingentibus sane sumptibus comparatas fuisse, quæ a prisca scriptoribus tantopere celebrantur, Bibliothecas, Memphicam Osymandux, Alexandrinam Ptolemæorum in Ægypto et Attalicam Pergami, omnino est fatendum: Eas tamen delectu et interno pretio celebrioribus hodiernis æquiparandas esse, nemo contenderit.

Thes. VII.

Qui putant, homines parum vel omnino nihil, quod ad ingenii vires ac animi habitum, inter se differre, educationique soli tribuendam esse omnem, quæ inter illos observatur, diversitatem, minus recte philosophantur. Ad mores tamen hominum varie conformandos educationem in primis multum conferre, experientia testatur.

Thes. VIII.

Inter causas, quæ Eloquentiam Græcorum et Romanorum ad tantum perfectionis culmen provexerunt, ipsam harum gentium imperii constitutionem haud infimum tenuisse locum, putamus.

Famulum Hybernaculi quod attinet, ejus, post Hortulanum, plurima sunt, eaque quotidiana negotia, æra ejus annua, quæ Sex antea fuerant Imperialium Viginti, anno 1781 evexit Illustrissimus Cancellarius *a*). Operarii vero, de quibus supra pag. 19 nota *g*) dictum, quique vigenarium hodie numerum superant, præter tutamen ministris Academicis concessum, & immunitatem a tributis urbicis, nullam reportant aliam laborum mercedem *b*).

§. XIV.

Sed hæc hætenus. Quomodo interea de Horto nostro actum fuerit, quibus creverit incrementis, quemque hodiernum obtineat statum, jam sumus digestu-

G

tu-

a) Litt. Canc. d. 27 Aprilis 1781.

b) Hos Operarios, ut bonus servaretur ordo, Curia Aboënsi, quæ res ad fabricas & manuaria opera pertinentes tractat (*Hall och Manufactur Råttten*), designandos, & auctoritate Satrapæ Aboënsis, ad operas alias utiles vacuis a labore publico diebus præstandas, tenendos, jusserat, Litteris die 2 Sept. 1760 datis, Regium, quod Commercii præest, Collegium Holmense. Injunctum quoque postea (Protoc. Conf. Acad. d. 2 Dec. 1773) Hortulano, ut quoties provincia abire cupiat Operarius, id ille ad Rectorem Magnificum referat. — Quos autem aliquando (Prot. Conf. Acad. d. 41 Dec. 1760) in horti usum tuendos adsciverat Academia, plaustrarii (*formån*) duo, cessante necessitate jam diu fuere abrogati.

sturi, præmissis tamen nonnullis, & qua partem repetitis plenius, quæ anteriora spectant tempora, rerum momentis: quæ ordine, ut fas est, narraturis, ad rei incunabula est redeundum, & relegenda vestigia in prioribus signata.

Mature igitur, uti jam supra pag. 4 observatum, in Lyceo Fennico tradi coepit alma plantarum scientia, creato anno 1640 Physices & Botanices Professore, GEORGIO ALANO. Quod enim jusserant Constitutiones Academiæ Upsaliensis Gustavo-Adolphinæ, ut, qui Physicam doceret, in explicandis quoque herbis occuparetur *a)*, id primitus usu, tum Constitutionibus, primum Carolinis, mox Braheis, apud nos itidem fuit confirmatum. Quas autem Medicorum alteri, quo nos per sesquiseculum fere caruimus, Physices & Botanices, suo modo & temporiconvenienter, tradendarum partes commissas illæ voluerant, eas hæ Professori Physices, qua cum scientia in Philosophorum scholas migravit simul Botanice, ita demandabant, ut hæc ex DIOSCORIDE & aliis in hoc genere excellentibus auctoribus proponeretur. Unde non ALANUM solum, sed Successores quoque ejus-

a) OL. A. KNÖS, Hist. Acad. Upsal. P. IV. p. 115 nota *p*¹. Et has quidem Constitutiones nostræ quoque Academiæ observandas præceperunt Litteræ Regiæ d. 23 Octobris 1646, uti Carolinas Litteræ Cancellarii (BENED. OXENSTIERNA) d. 21 Junii 1681.

ejusdem, ABRAHAMUM THAUVONIUM *a)* & ANDREAM THURONIUM, Physices ac Botanices Professores fuisse appellatos, acta loquuntur *b)*: istumque utrique disciplinæ publice prælegendæ suam seorsum quotidie impendisse horulam, usque dum statueret Senatus Academicus, ut alternis tantum diebus, aut alterna quavis dimidia hebdomade, Botanica tractaret *c)*.

De Horto Academiae antiquo, cujus, præter in supra dictis, etiam alibi *d)* factam videmus mentionem, non nisi pauca licuit rescire. Adfuisse jam anno 1643 *e)*, ædi Academicæ adjacuisse *f)*, & THAUVONIO utendum, qua partem saltem, fuisse concessum

G 2

sum

-
- a)* Hunc Physices Professore anno 1659 constitutum fuisse perhibet VON STIERNMAN, Aboa literata p. 7, quod tamen factum p. 81 ad annum 1649 rectius refert idem, consentientes sibi habens Senatus Academici annales.
- b)* Protoc. Consist. Acad. 1644 d. 22 Maji & 25 Sept. 1646 d. 17 Jun. 1651 d. 13 Dec. & 1660 d. 7 Apr.
- c)* Protoc. Consist. Acad. 1644 d. 25 Sept.
- d)* P. COLLIN de fatis Botanices in Finlandia, Præf. KALM, Ab. 1758 p. 10. R. J. BÖNING, *rön och anmärkningar om utländska växter försökte i Finska Klimatet, 2:dra Stycket*, Præf. GADD, Åbo 1778 p. 2. BILMARK, Hist. Acad. Aboënsis P. III, Ab. 1770 p. 50.
- e)* Protoc. Consist. Acad. d. 10 Maji e. a.
- f)* Prot. Conf. Acad. d. 24 Nov. 1678 & d. 15 Oct. 1710, Cfr. supra p. 5.

sum *a*), dubio caret: sed diu parum aut nihil Scientiæ attulisse commodi, æque perspicuum est. Culinariis enim potius & domesticis, quam botanicis, usibus per septem, & quod excurrit, lustra inservivit idem, viridarii proinde olitorii (*Fryddegårdh*, *fållgårdh*) nomine plerumque appellatus *b*). Sed præterea negligentius, nec pro fine satis, hæc tractata fuit Academiæ nostræ possessio, quam ab injusta occupatione *c*) vix dum vindicatam, aliis denovo impertierunt Patres Academici, partim fruentem *d*), partim incolendam *e*), ut Hortulano Aca-

-
- a*) Protoc. Consist. Acad. d. 12 (non 18, uti perperam habet KALM l. c.) Nov. 1651. Sed gravius adhuc lapsus fuit GADD l. c. p. 2 & 3, Protocolla commemorans dierum 10 Maji 1640, 18 Nov. 1653 & 14 Nov. 1691, quorum neutro convenit, uti nec primo isto convenire potuit, Senatus Academicus, utpote nondum constitutus.
- b*) Prot. Conf. Acad. d. 10 Maji 1643, 4 Maji 1649, 12 Nov. 1651, 17 Mart. 1652, 7 Julii 1662 &c. Neque enim ante annum 1620 Horti nomen in actis comparet, non semel tamen deinde cum pristino (*Fryddegårdh*) commutatum.
- c*) Oeconomi templi, *Clavidi Christophori*, qui quidem non publico nomine, nec postliminii jure, sed propria potestate, partem areæ horti, sibi utendam, sepe cinxit. Prot. Conf. Acad. d. 10 Maji 1643.
- d*) Uti JOANNI *Elavi Tersero*, solvendo tamen locationis pretio, Prot. Conf. Acad. mox citat. & *Sigfrido* cuidam, Protoc. d. 4 Maji 1649.
- e*) Cursoribus, Prot. Conf. Acad. d. 17 Mart. 1652, 14 Sept. 1653 & 7 Julii 1662.

demiae a), qui proprium forte fundum curandum habuit, non multum negotii illa facefferet. Postea vero desertam & vacuum relictam instaurari, & usibus botanico-pharmaceuticis dicari, petiit Medicinæ docendæ octennio ante admotus celebris Professor ELIAS TILLANDZ, quod &, nemine recusante b), fuit effectum, erogatis e Fisco publico pecuniis ad aream novi horti sepiciendam necessariis c). Quam quidem in duos hortos, alium exteriorum, interiorum alium, fuisse divisam, ex actis colligitur d), quorum tamen de plantis ibidem cultis altum est silentium. At fas omnino erit credere, TILLANDZIIUM, impigrum magnique nominis Botanicum, & qui vel per hyemem plantas in conclavi proprio, admodum æstuante, fospitaverit e), non de officinalibus tantum stirpibus conquirendis laborasse, verum & alias, aut oeconomica utilitate aut pulcritudine in-

a) Quem sic nuncupatum videas Protoc. Conf. Acad. d. 11 Apr. 1673, idem forte fuit *Johannes Körster* l. *Köster*, quem alibi (Prot. dd. 6 Sept. 4 Oct. & 13 Dec. 1671) simpliciter Hortulanum acta appellant.

b) Protoc. Conf. Acad. d. 24 Nov. 1678.

c) Prot. Conf. Acad. d. 22 Junii 1680 & d. 5 Maji 1691.

d) Protoc. Conf. Acad. d. 5 Febr. 1702.

e) P. J. BERGIUS, *Tal om Stockholm för 200 år sen och Stockholm nu för tiden, i anseende till handel och vetenskaper, särdeles den Medicinska*, p. 150, ex Collectionis Robergianis.

infignes, collegisse, suisque educasse in pulvinis. Cumque Catalogum alphabeticum plantarum prope Aboam a) nascentium bis, annis nempe 1673 & 1683, is typis excudi fecerit, ex altero illo, utpote auctiore, ea recensuisse operæ pretium videbitur vegetabilia, quæ cultura hodieque, non sponte, apud nos proveniunt, quæque omnia, exceptis forte cerealibus, horto Academico fuisse a novo conditore illata, probabilis est conjectura. Sunt autem, in quantum antiquata, nec probatissima semper, illius temporis nomina indagare potuimus, fere sequentia:

Salvia	<i>officinalis</i>	Triticum b).	
	<i>sclarea</i>	Sanguisorba	<i>officinalis</i>
Crocus	<i>sativus</i>	Cornus	<i>mascula</i>
Iris	<i>germanica</i>	Lithospermum	<i>officinale</i>
Avena	<i>sativa</i>	Symphytum	<i>officinale</i>
Secale	<i>cereale</i>	Borago	<i>officinalis</i>
Hordeum	<i>vulgare</i>	Primula	<i>auricula</i>
	<i>hexastichon</i>	Polemonium	<i>cæruleum</i>
	<i>distichon</i>	Nicotiana	<i>rustica</i>

Phy-

a) Etiam intra ipsam urbem: sed mancus libelli titulus, cum præter Aboenses & ruris adjacentis plantas, Alandicam quoque, Elaphoboscum (Laserpitium latifolium? certe umbellatam), & Nylandicam, Hemionitidem (Osmundam fruthiopteridem?) indici illatas videas. Alias ex Iconibus novis in usum selectis & catalogo plantarum promiscue appensis, eodem Autore Aboæ 1683, 2:o editis, addere licuit.

b) Hybernumne, an æstivum, illud fuerit, nihil est quod doceat. Forte ambo adfuere.

<i>Physalis</i>	<i>alkekengi</i>	<i>Lychnis</i>	<i>chalcedonica</i>
<i>Ribes</i>	<i>uva crispa</i>	<i>Portulaca</i>	<i>oleracea</i>
<i>Chenopodium</i>	<i>vulvaria</i>	<i>Prunus</i>	<i>cerasus</i>
<i>Beta</i>	<i>vulgaris</i>		<i>domestica</i>
<i>Daucus</i>	<i>carota</i>	<i>Pyrus</i>	<i>communis</i>
<i>Ligusticum</i>	<i>levisticum</i>	<i>Rosa</i>	<i>centifolia</i>
<i>Coriandrum</i>	<i>sativum</i>		<i>alba</i>
<i>Scandix</i>	<i>cerefolium</i>	<i>Papaver</i>	<i>rhoeas</i>
<i>Imperatoria</i>	<i>ostruthium</i>		<i>somniferum</i>
<i>Anethum</i>	<i>graveolens</i>	<i>Pæonia</i>	<i>officinalis</i>
	<i>foeniculum</i>	<i>Aquilegia</i>	<i>vulgaris</i>
<i>Pimpinella</i>	<i>anisum</i>	<i>Satureja</i>	<i>bortensis</i>
<i>Apium</i>	<i>petroselinum</i>	<i>Hyssopus</i>	<i>officinalis</i>
<i>Sambucus</i>	<i>ebulus</i>	<i>Nepeta</i>	<i>cataria</i>
	<i>nigra</i>	<i>Mentha</i>	<i>sylvestris?</i>
<i>Linum</i>	<i>usitatisimum</i>		<i>crispa</i>
<i>Leucojum</i>	<i>vernum</i>	<i>Betonica</i>	<i>pulegium</i>
<i>Narcissus</i>	<i>poëticus</i>	<i>Origanum</i>	<i>officinalis</i>
<i>Allium</i>	<i>porrum</i>	<i>Thymus</i>	<i>majorana</i>
	<i>sativum</i>	<i>Melissa</i>	<i>vulgaris</i>
	<i>cepa</i>	<i>Ocimum</i>	<i>officinalis</i>
<i>Lilium</i>	<i>bulbiferum</i>	<i>Digitalis</i>	<i>basilicum</i>
	<i>martagon</i>	<i>Lepidium</i>	<i>purpurea</i>
<i>Fritillaria</i>	<i>imperialis</i>	<i>Cochlearia</i>	<i>sativum</i>
<i>Tulipa</i>	<i>gesneriana</i>		<i>officinalis</i>
<i>Asparagus</i>	<i>officinalis</i>	<i>Silybrium</i>	<i>armoracia</i>
<i>Hyacinthus</i>	<i>orientalis?</i>	<i>Erysimum</i>	<i>nasturtium?</i>
	<i>botryoides</i>	<i>Cheiranthus</i>	<i>alliaria</i>
<i>Berberis</i>	<i>vulgaris</i>	<i>Hesperis</i>	<i>incanus</i>
<i>Rumex</i>	<i>alpinus</i>	<i>Brasica</i>	<i>matronalis</i>
<i>Polygonum</i>	<i>fagopyrum</i>		<i>napus</i>
<i>Ruta</i>	<i>graveolens</i>		<i>rapa</i>
<i>Saponaria</i>	<i>vaccaria</i>		<i>oleracea: rubra;</i>
<i>Dianthus</i>	<i>caryophyllus</i>		(capitata: la--

	(laciniata	Tanacetum	<i>balsamita</i>
	(fabellica	Artemisia	<i>abrotanum</i>
	(botrytis		<i>dracunculus</i>
	(napobrassica	Erigeron	<i>tuberosum</i>
Sinapis	<i>nigra</i>	Tusilago	<i>petasites</i>
Raphanus	<i>sativus</i>	Inula	<i>belenium</i>
Althæa	<i>officinalis</i>	Bellis	<i>perennis</i>
Malva	<i>crispa</i>	Tagetes	<i>patula</i>
	<i>alcea</i>	Matricaria	<i>parthenium</i>
Lupinus	<i>albus</i>	Helianthus	<i>annuus</i>
	<i>angustifolius</i>		<i>tuberosus</i>
	<i>luteus</i>	Centaurea	<i>benedicta</i>
Phaseolus	<i>vulgaris</i>	Calendula	<i>officinalis</i>
	<i>multiflorus</i>		(prolifera
Pisum	<i>sativum</i>	Zea	<i>mays</i>
Vicia	<i>faba</i>	Urtica	<i>pilulifera</i>
Cicer	<i>arietinum</i>	Xanthium	<i>strumarium</i>
Trifolium	<i>officinale</i>	Amaranthus	<i>caudatus</i>
	(luteum	Fagus	<i>castanea</i>
Trigonella	<i>foenum græcum</i>	Cucurbita	<i>pepo</i>
Lactuca	<i>sativa</i> : capitata	Cucumis	<i>melo</i>
	(crispa		<i>sativus</i>
Cichorium	<i>intybus</i>	Spinacia	<i>oleracea</i>
	<i>endivia</i>	Cannabis	<i>sativa</i>
Carduus	<i>marianus</i>	Parietaria	<i>officinalis</i>
Cynara	<i>scolymus</i>	Atriplex	<i>bortensis</i>
Carthamus	<i>tinctorius</i>		

In quibus omnibus, præter officinales & culina-
res plantas, multæ continentur non solum privatæ
oeconomiae utiles, sed & coronariæ: ut non omnino
ineultam heic jacuisse TILLANDZII tempore hortorum
colendorum artem, evidenter intelligatur.

Præ-

Præmature autem extincto, anno 1693 *a*), horti nostri instauratore, corruisse videntur omnia, quæ diligenti manu summoque studio is adornaverat. Neque enim aut demortui successores proximos, LAURENTIUM BRAUN (deinde BRAUNERSKÖLD) & NICOLAUM VALLERIUM, aut Professore Physices PETRUM HAHN, ullam plantationum tutore orbis egisse curam, ex actorum silentio comperimus: unde & factum, ut hæ novis interea cederent, iisque injusis, occupantibus. Quos quidem ejiciendos, & claves horti VALLERIO tradendas, post decennium fere decrevit Senatus Academicus *b*), sed irritum, ut videtur, consilio, cum, quatuor post annis, novus *c*) Medicinæ Professor PETRUS HJELM de horto Botanico, cujus necessitatem, maxime ad usus Medicos, vel scripto urgebat, non sane integrando, sed instituendo, ita loqueretur ac si nullus jam superesset *d*). Ex eo certe, quod ejus petitio tulit, responso, ad fidem videretur pronum, ipsam jam antiqui horti aream, sive urbi sive privato cuidam illa

H

ces-

a) Die 18 Februarii. Perperam igitur C. L. BERGIUS, l. c. TILLANDZII mortem ad præcedentem annum 1692 retulit.

b) Protoc. Conf. Acad. d. 5 Febr. 1702.

c) Muneri anno 1705 d. 6 Junii admotus.

d) Protoc. Conf. Acad. d. 11 Apr. 1706, quod vide apud KALM l. c. p. 13, minus tamen (uti & reliqua) accurate excerptum. Ipsa vero HJELMII scriptiuncula in actis habetur.

cesisset, fuisse ab Academia alienatam; nam neque fundum haberi, neque suppetere ei coëmendo pecuniam, nec audere se, in gravissimis ac sumtuosissimis bellicis turbis, Regem de largienda in hunc finem stipe, cujus præterea aliunde colligendæ nulla erat occasio, adire, querebantur Academiæ Patres: nisi constaret anno adhuc 1710 adfuisse pristini horti saltem rudera, quorum collapsam sepem, ne fenestris Academicæ ædis damnum inferret, Fisci Rectoris sumtu refarciendam jusserunt iidem *a*). Et quamvis aliquanto lætior post biennium (1708) HIELMIO affulgeret voti obtinendi spes, probante nimirum Pro-Cancellario (JOH. GEZELIO juniore) novum, quod ille ad Cancellarium (GABR. FALKENBERG) detulerat, rei efficiendæ consilium, ut aut Arcis Aboënsis hortus Academiæ daretur possidendus, aut nova, erogatis e redditibus Bibliothecæ Academicæ pecuniis, emeretur area, idemque sua commendatione iri adjutum, promittente Senatu *b*), incassum tamen ceciderunt omnia, Musis nostris, sexennio post, sævienti Bellonæ cedere & solum vertere coactis.

Reducibus vero, post restauratam pacem, iisdem, tot erant tantæque in summa opum penuria reparandæ jacturæ, ut de horto nostro, cujus anno
cei-

a) Protoc. Conf. Acad. d. 15. Oct. 1710. — Quæ omnia quomodo sint concilianda, non liquet.

b) Prot. Conf. Acad. d. 29. Apr. 1708.

certe 1730 nulla superfuisse vestigia colligere licet a), renovando, ne cogitari quidem posset. At constituto, anno 1747, Oeconomiae, eoque primo, Professore, PETRO KALM, in Americam quidem mox abeunte, sed divitibus Florae spoliis onusto redituro, de comodo iisdem habitaculo parando mature fuit deliberatum. Qua etiam ex occasione prima rei gerendae subsidia privata obtulit, nec tamen sui omnino non studiosa, liberalitas. Nimirum, qui jura heic docuerat, Praeclarissimus Magister CHRISTIANUS PAPKE b), ut Extraordinarii in Facultate Juridica Professoris dignitate augeretur, vergente ad finem anno 1748, solvendos Academiae recepit Thaleros argenteos MD, in comparandum & adornandum aut hortum Botanicum aut Chemicum laboratorium infumendos c). Quibus, in fidem & custodiam privati cujusdam mox depositis, & postquam, commendante Senatu & annuente Cancellario (CAR. GUST. TESSIN), voti sui compos factus fuisset largitor, Academiae cedentibus, ut emeretur fundus Willebrandianus, cujus pretium, Thaleros efficiens argenteos MDCCVI cum besse, in quantum ex Papkeana donatione, quamvis fenore interea aucta, solvi non

H 2

pos-

a) Prot. Conf. Acad. d. 21 Febr. e. a.

b) Aslesfor postea factus Supremi Dicasterii Gothici Junecopiae.

c) Protoc. Conf. Acad. d. 15 Dec. 1748.

posset, Academiae fiscus erogaret, mature quidem fuit decretum *a*). Neque nullum futuri horti usibus ex elocata per aliquot annos nova possessione paratum videbatur auxilium *b*). Sed revocatis postea & sorte & fenore, quæ Laboratorio Chemico instruendo impendi consultius fuit visum *c*), nihil inde lucri cepit Botanice. Accessere tamen brevi alia majora: area domicilii quondam Episcopalis *d*); fundus ædium, quas Pastores urbis antea habitabant; prædiolum subsidiarium *Sipsalo e*); tandemque non parvus,

a) Prot. Conf. Acad. d. 26 Junii 1750. Et ipse, paucis post diebus (d. 5 Julii), emptus fuit fundus.

b) Erat scilicet fundi usus sex centenis emtionis pretii partibus, h. e. 102 $\frac{2}{3}$ thal arg. quotannis pendendus. Vid. Protoc. Conf. Acad. mox cit. quod cfr. cum Prot. d. 8 Dec. 1752 & d. 10 Apr. 1754. Neque tamen ultra centum thaleros ejusdem monetae locationem reddidisse, rationum libri decet.

c) Litt. Conf. Acad. ad Cancell. d. 12 Julii, Hujusque Responsum d. 20 Aug. 1759. Cfr. & Prot. Conf. Acad. d. 25 Sept. e. a.

d) Vi Litterarum Regiarum d. 2 Nov. 1750, & d. 17 Febr. 1757.

e) Prædiolum illud, utpote prædio equestri *Jānesaavi* subsidiario onere obligatum, censitico jure, collato in eam rem statuto pretio, adquirere in integrum cupiebat prædii mox nominati possessor. Sed petitionis, quam tamen Gubernator Satrapiae commendaverat, repulsam a Rege tulit, jubente, ut intemeratum maneret coloni Academici jus,

e collecta in juvandum Opificiorum ac Fabricarum florem sipe (*Manufaktur-fonden*), per septem & viginti annos reditus: quæ omnia, in antecedentibus fusc narrata, nihil attinet repetere. Accesit etiam, sed præter æquum, e residuo pecuniarum, jussu Regio a), a Collegio Regni Metallico, ad refarcienda Academiæ in Minerophylacio Kalmeteriano emendo b) facta expensa, collatarum, summa thalerorum cu-

quamdiu Americanæ illæ stirpes in prædioli fundo satæ sustentarentur. Vid. Litt. R. Collegii Cameralis d. 5 Martii 1762. Et ipse dein Cel. KALM, ut eodem (censitico) jure prædiolum sæpius nominatum sibi adscisceret, frustra, etiam in Comitii Regni 1765, tentavit. — Initium vero plantationum Sipsalscensium, ob tenax argillaceum solum non parum difficile, anno jam 1752 factum, pristino colono, quod fundum illis, tempore nondum legitimo, inchoandis dedisset, duabus frumenti fecalini tonnis compensato. Vid. Protoc. Conf. Acad. d. 2 Octobr. 1753 & 26 Febr. 1756.

a) Litt. Reg. d. 6 Julii 1756.

b) Hoc, anno 1753, thaleris emtum cupreis 5000, cum collectione Spöringiana & Browalliana mox coaluit. Isti autem comparando æqualem quidem summam, nec tamen cupreæ, sed argentææ, monetæ, Rex assignaverat. Vid. Prot. Conf. Acad. d. 2 Octobr. 1753, 10 Apr. 1754 & 20 Maji 1757. Univerſum vero hunc fossilium theſaurum deinde auxerunt, Rex hodie imperans Auguſtiſſimus (Ruſſicis mineralium ſpeciminibus, vid. Litt. Canc. d. 15 Jan. 1799), & Excubiarum Præfectus jam deſunctus PETRUS SUTHER (vid. Prot. Conf. Acad. d. 19 Nov. 1799). Auget quoque propediem Perill, & Generoſ, Liber Baro,

cupreorum 5000: quæ tamen, jubente Cancellario *a*), postea refundebatur, utpote ditandæ eidem fossilium collectioni & acquirendis instrumentis Physicis, non Botanicis usibus, destinata.

Sed jam notasse abs re non erit, circa medium superioris Sæculi intentis quam maxime in Oeconomiam Patriæ promovendam Regni Ordinibus, proprium, ex horum suasu, die 7 Septembris anni 1762, Regia auctoritate constitutum fuisse, & peculiari simul Instructione munitum, Rei plantariæ per Finlandiam Directorem. Erat is Cel. PETR. ADR. GADD, quem Magistri Historiam Naturalem & Oeconomiam Docentis munere antea functum, deinde anno 1756 Directoris Oeconomix honore ornatum, Chemix physicæ & oeconomicæ Professore Extraordinarium die 23 Maji 1758, tum vero die 22 Septembris 1761 primum Chemix Professore Ordinarium in Academia Aboënsi nominaverat Sacra Majestas; cui item, in plantationum Fennicarum usum, fuit concessum, ut ab eadem, quæ Horto Botanico per plures jam annos succurrerat, stipe, annua reportaret subsidia quadringentorum monetæ argenteæ thalerorum.

Regique Collegii Metallici Confiliarius, SAMUEL GUSTAVUS HERMELIN (vid. Litteras ejusdem d. 27 Junii & Prot. Conf. Acad. d. 16 Julii 1804).

a) Litt. ejusd. d. 8 Sept. 1761.

rum. Quorum quarta pars, qua anno jam 1753 *a)* ad tentamina Chemico-oeconomica instituenda gaudere coeperat, jubente *b)* Camera rationum, quam ad curandas manuarias artes constituerant Regni Ordines (*Rikens Ständers Manufaktur-Contoir*), de sorte in Horti & plantationum usum pendenda, mox fuit detracta, ut plenam deinde summam Academia ante annum 1780 vix perciperet. Et quamvis cessarent, exeunte anno 1772, una cum Academicis, Horto indultis *c)*, Gaddiana quoque illa subsidia, redintegrata tamen hæcce qua partem sequenti anno fuere *d)*, ita ut liceret Plantariæ rei Directori centum thaleros argenteos, a stipe solita (*Manufaktur-Fonden*) quotannis solvendo, ad edendas, quas pridem inceperat, patrio (Svecano) sermone scriptiunculas oeconomicas *e)* impendere. Ipsos vero muneris Di-

a) In libro rationum Academiae (*Academiens Stats-bok*) ad diem 22 Junii ejusdem anni prima hujus rei vestigia comparent.

b) Diebus 10 Decembr. 1762 & 24 Febr. 1763. Vid. Litt. Regii, quod Commercium curat, Collegii ad Cancellarium d. 22 Nov. 1768 datas; confirmante postea, ut ex Litteris ejusdem Collegii dd. 28 Januar. 1771 & 15 Decembr. 1774 consignatis apparet, dispendiolam Horto deductionem Regia auctoritate.

c) Vide supra pag. 22.

d) Litt. Reg. d. 11 Maji 1773.

e) De quibus vide *Tidningar, utgifne af ett Sällskap i Åbo*

rectorii terminos, mota hac de re quæstione, disfidiorum partim matre partim minace *a*), ita defini-
vit jam anno 1764 Ill. Cancellarius, ut nullum con-
stituto nuper Directori datum esse jus in Horti Bota-
nici vel plantationum Sipsaloënsium curam inquiren-
di, expresse significaret *b*). Cumque præterea de-
mortuo, die xi Augusti 1797, rei plantariæ Directo-
ri nullum Sacra Regia Majestas dederit successorem,
sublatum esse omnem renovandæ in posterum litis
metum, gaudentes confidimus.

Quod vero ad reditus attinet, quos Horti Aca-
demici usibus pluries, & quidem ab anno 1752 ad
annum 1772 inclusive (ut loqui mos est), assignave-
rant congregati in publicis Comitibus Regni Ordines,
illos,

1771 N:o 8. Prodiit dein anno 1773 eodem Autore,
Uppmuntran och underrättelse till nyttiga Plantagers
inrättande i Finland, 9:de Stycket; 10:de Stycket
1774, 11:te Stycket 1775 & 12:te Stycket 1778.

- a*) Quod enim e novi officii titulo facile suspicabatur Max.
Rev. KALM, datum sibi esse superiorem, eo minus non
ægre ferre is poterat, quo gravius ipsi videretur, senio-
rem juniori cedere, ac parere ei, cui non pridem, se in-
scio aut inconsulto, nihil publico sumtu moliri licuisset.
Vid. Protoc. Conf. Acad. d. 14 Julii 1757. Quare & KAL-
MIUS Præfecturam Horti bis (d. 11 Nov. 1762 coram Se-
natu, & d. 12 Sept. 1763 Litteris ad Cancellarium datis)
jam abdicarat, antequam se sui juris mansurum intelli-
geret.

b) Litt. Canc. d. 13 Febr. 1764.